

ЭТНОПЕДАГОГИКА

► Кредиттер саны- 3

► «Педагогика және психология» кафедрасының аға оқытушысы

► Абитаева Торгын Ахмаровна

№ Тақырып / апта	Тақырыптың атауы	Тақырыптың мазмұны
1	Этнопедагогиканың теориялық негіздері	1.Этнопедагогиканың дамуы мен қалыптасуының тарихи-педагогикалық алғышарттары 2.Этнопедагогика пәні: пәннің мақсаттары мен міндеттері.
2	Халықтық педагогика негіздері	1.Этнопедагогиканың пәнаралық сипаты. 2.Халықтық педагогика және этнопедагогика.
3	Қазақ этнопедагогикасы негіздері	1.Қазақ этнопедагогикасы: негіздері, қызметі, ұстанымдары, заңдылықтары. 2.Қазақтың халықтық педагогикасының қайнар көздері.
4	Педагогтардың ғылыми еңбектеріндегі халықтық тәрбие	1.Я. А. Коменский «Ана» мектебі. К.Д. Ушинскийдің халықтық принциптерінің ғылыми түрде негізделуі 2.Н.К. Крупская , А.С. Макаренконьң педагогикалық ой-пікірлері 3.В.А. Сухомлинский, Г.С. Виноградовтың педагогикалық көзқарасына талдау 4.Орхон-Енисей жазба ескерткіштеріндегі халықтық тағылымдар 5.Қорқыт тағылымдары 6.Араб – шығыс мәдениетіндегі халықтық тағылымдар (10-15 ғасырлар)
5	Қазақ жырауларының тәлімдік идеялары	1.Қазақ жырауларының тәлімдік идеялары 2.Ы.Алтынсарин, А Құнанбаев еңбектеріндегі тәрбие тағылымдары 3.А.Байтұрсыновтың, Ж.Аймауытовтың, М.Жұмабаевтың, М.Дулаговтың, Х.Досмұхамедовтың еңбектеріндегі халықтық педагогика мәселелері 4.Тәуелсіз Қазақстан Республикасында ұлттық тәлім-тәрбиенің қайта жандануы (1991 жылдан бастап).
6	Этнос түсінігі және оның мазмұны	1.Этнос туралы теориялар 2.Этнос, ұлт және халық.

7	Халықтық педагогикадағы жетілген тұлға идеясы.	1. «Тұлға», «даралық», «жеке адам» ұғымдарының арақатынасы 2. Жетілген тұлға сапасының жалпы адамзаттық сипаты және оны тәрбиелеудің жолдары.
8	Халықтық тәрбие құралдары және оның факторлары.	1. Этникалық тәрбиенің құралдары: дәстүрлер мен салттар, әдет-ғұрыптар, салт-жоралғылар
9	Қазақ халқының ауызекі шығармашылығы	1. Қазақ халқының ауызекі шығармашылығы: ертегілер мен жаңылтпаштар, бесік жыры, тұсау кесу жыры, батырлары жыры, аңыз әңгімелер, мақал-мәтелдер, жұмбақтар, санамақтар, айтыс өнері мен шепендік өнер, бата –тілек білдіру, ырым-тыйым сөздер, термелер 2. Ұлттық ойындар, ұлттық спорттық ойындар мен жарыстар.
10	Этнопедагогиканың зерттеу пәні ретіндегі этностық тәрбиенің мәні.	1. Этникалық тәрбие - өмір бойы жүзеге асырылатын біртұтас үздіксіз үдеріс. 2. Этникалық тәрбиенің мазмұны.
11	Еңбек - халықтық тәрбие негізі.	1. Еңбек - халықтық тәрбие негізі. 2. Этникалық тәрбиені ұйымдастыру принциптері 3. Қазақтардың бала тәрбиесіне қоятын негізгі талаптары. Ұлдар мен қыздар тәрбиесінің ерекшеліктері
12	Этнопедагогика бойынша зерттеулердің жіктелуі	1. Этнопедагогика әдіснамасы 2. Этнопедагогикалық зерттеу әдістері 3. Этнопедагогика саласындағы ғылыми зерттеулер
13	Этномадениет этнопедагогика негізі ретінде.	1. Этникалық мәдениет және білім. 2. Этносаралық толеранттылық
14	Жаһандану кезеңіндегі этномәдени білім.	1. Этникалық мәдени білім кеңістігі 2. Этномәдени білім туралы түсінік 3. Этномәдени білімді іске асыру ұстанымдары. 4. Көпмәдениетті тұлғаны тәрбиелеу.
15	Этнопедагогикалық тәрбие бағытындағы әрекеттің мазмұны мен сипаты.	1. Болашақ мұғалімдерді этнопедагогика бойынша дайындау. 2. Қазақстан Республикасының этнопедагогикалық тәрбие бағытындағы тәрбие бағдарламалары

Пәннің мақсаты - өз халқының дәстүрі мен мәдениетіне, тіліне, тарихына сүйіспеншілігін, азаматтық жауапкершілігін, ұлттық сана-сезімін қалыптастыру.

Пәннің міндеттері:

- ☐ өз халқының салт-дәстүрлеріне, дініне, тарихына, мәдениетіне, тіліне деген құндылық қатынастарын қалыптастыру;
- ☐ өз халқының басынан өткен тарихи-батырлық оқиғаларға эмоционалдық тұрғыдан әсерленушілік қабілеттерін қалыптастыру;
- ☐ халық шығармашылығы арқылы (декоративті-қолданбалы, музыкалық, поэтикалық) шығармашылыққа баулу;
- ☐ әр түрлі ұлт өкілдерінен құралған студенттердің этномәдени тілектерін қанағаттандыру үшін жағдайлар туғызу;
- ☐ әртүрлі кезеңдер мен әр түрлі халықтардың рухани құндылықтарын тану негізінде студенттер бойында патриотизм сезімі мен ұлтаралық қатынастар мәдениетін қалыптастыру;

Оқу нәтижелері

Пәндік күзиреті:

- ❖ - адам туралы ғылымдар жүйесіндегі этнопедагогиканың алатын орны туралы білу;
- ❖ этникалық дүниетанымды қалыптастырудағы халықтық білімдердің мәні мен олардың ролі туралы білу;
- ❖ этникалық тәрбиені ұйымдастырудағы этноәлеуметтік-жетекші әдістің мәні туралы білу;
- ❖ этникалық тәрбиенің құралдары ретінде дәстүрлердің, салттардың, салт-жоралардың, ырымдардың, ережелердің тәрбиелік ерекшеліктері туралы білу;
- ❖ адамның жасына және жеке басының ерекшеліктеріне байланысты дамуы туралы білу;
- ❖ этнопедагогикада адамның біртұтас биоәлеуметтік жүйе ретінде қарастырылуы туралы білу.

Пәндік емес құзіреті:

- таным теориясы;
- тұлға теориясы;
- іс-әрекет теориясы;
- білім беру саласындағы басты тұжырымдамалық құжаттар мен нормативті ережелерді білу;
- білім беруді кәсіби іс-әрекеттің жүйесі және құзыретті маманды қалыптастырудың нәтижесі ретінде білуі.

► **Этнопедагогиканың теориялық негіздері**

- **Этнопедагогика** – этнография, этнопсихология, этнофилософия, этникалық мәдениеттану тоғысуында қалыптасқан педагогика ғылымының құрамдас бөлігі.
- **Этнопедагогиканың педагогикалық ұғымдар және адам туралы ғылымдар жүйесіндегі орнын** нақтылауда, оның «категориялық жүйесін» анықтау маңызды әдістемелік бағыт. “Объект” (Нысана) ұғымы ғылымның категориялық жүйесінің негізгі ұғымы болып табылады. Ғылыми пәннің нысанасы – бұл ғылымның субъектісінің танымдық, зерттеу әрекеттерінде бір-біріне әсер ететін, объективті заттар мен құбылыстар. Осыдан нысана – субъекті мен объективті шындық өзара әсерінен пайда болған “жемісі” ретінде қарастырылып және ол субъектіден тыс өмір сүре алмайды. **Этнопедагогика ғылымы үшін нысана** – дамушы этнопедагогикалық болмыс. Ол дегеніміз – этнопедагогика, этнопедагогикалық зерттеулер, ұлттық және дәстүрлі тұрмыстық мәдениет, этнопедагогикалық мәдениет, қазақ халқының этнопедагогикалық мәдениеті, мектеп пен отбасындағы этнопедагогикалық үрдіс.
- **Ғылым пәні** – оның пәндік – мазмұндық жағын және тарихи пәндік шекарасын, яғни ғылымның пайда болуы, қалыптасуы, дамуы және т.б. көрсетуге мүмкіндік береді. Кез-келген ғылымның пәні сан қырлы, көп аспектілі, сондықтан ол белгілі дәрежеде зерттелінуі және бүтіндей көрсетілуі керек.
- **Этнопедагогиканың зерттеу пәні** – білім беру мекемелерінде, отбасында өмір бойы үздіксіз жүзеге асырылатын этникалық тәрбие жүйесі болып табылады.

Этнопедагогика міндеттері

-этнопедагогика мен халықтық педагогиканың, этнопедагогика мен әлеуметтік педагогиканың байланысын анықтау

-этнопедагогиканың құрылымдық компонентінің құрамын айқындау;

-зерттеу әдістерін, қағидаларын айқындау;

-этнопедагогиканың ұғымдық-терминологиялық жүйесін зерттеу;

Қазақ этнопедагогикасы негіздері

Халық педагогикасы

- тәрбие мен оқыту саласындағы халық бұқарасы білімдерінің, іскерліктерінің, дағдыларының жиынтығы, тәрбие жөніндегі халықтың білімі мен тәжірибесі

Этнопедагогика

- халықтық тәлім-тәрбиені, оның тәжірибесін қорытындылап, жүйелейтін теориялық сипаттағы ғылым саласы

Қазақ этнопедагогикасы

- қазақ этносының ұрпаққа тәрбие беретін, білімді дамытып, дүниетанымдық қабілеттерін қалыптастыратын ғылым

ҚАЗАҚ ЭТНОПЕДАГОГИКАСЫНЫҢ ҰҒЫМДАРЫ:

- ① тәрбиелік әдет-ғұрыптар
- ① тәрбиелік дәстүрлер
- ① ырым
- ① этнопедагогикалық білім
- ① этноәлеуметтік рөл
- ① этникалық өзіндік сана-сезім
- ① тыйым
- ① бата
- ① туыстық қатынас нормалары
- ① ұлттық мектеп
- ① мектептің ұлттық тәрбие жүйесі

ПЕДАГОГТАРДЫҢ ҒЫЛЫМИ ЕҢБЕКТЕРІНДЕГІ ХАЛЫҚТЫҚ ТӘРБИЕ.

- ▶ Чехтың ұлы педагогы Я. А Коменский отбасы тәрбиесінің тәжірибесіне сүйене отырып өзінің «Ана мектебі» идеясының негізін қалады.
- ▶ IX-X ғасырларда Сыр бойында өмір сүрген ұлы ойшыл, қобызшы және «кітаби Қорқыт эпопеясын» тудырған үлкен эпос айтушы Қорқыттың тағылымдары да ұлттық тәрбиенің негізін құрайды.
- ▶ Шығыстың екінші Аристотелі атанған ғұлама ғалым Әбу Насыр әл-Фарабидің (870-950) еңбегіне ерекше тоқтала кетуге тура келеді. Оның сан-салалы трактаттарында («Мемлекет қайраткерлерінің нақыл сөздері», «Азаматтық саясат», «Бақытқа жету жолында», «Риторика», «Қайырла қала тұрғындарының көзқарастары туралы трактат» т. б.) педагогикалық, психологиялық, философиялық, дидактикалық және әдіснамалық ой-пікірлері баяндалған. Бұл еңбектерінде оқыту әдістерінің ұғынықты, дәйекті, жүйелі, көрнекі болуына, сондай-ақ дағды, әдет, қабілет, икем, мінез, бақыт, т.б. тәлім-тәрбиелік ұғымдарға түсінік береді.

ҚАЗАҚ ЖЫРАУЛАРЫНЫҢ ТӘЛІМДІК ИДЕЯЛАРЫ

- ▶ XV-XVII ғасырлардағы жыраулар шоғырынан өздерінің тәлімдік идеяларымен Асан қайғы, Шалкиіз, Жиёмбет, Бұқар жырау секілді дал философтары ерекше көзге түскен еді. Қазақ жырауларының толғау тебіреністері, қанатты сөздері өзінің тәлімдік параматы жағанан ғана емес, сонымен бірге рухани, эстетикалық, отаншылдық мәні жағынан да аса маңызды болды. Қазақ даласында өсіп-өнген ақын-жыраулар халыққа өнегелі сөздерімен ықпал етіп, оларды іргелі ел, берекелі жұрт болуға шақырды, ұлттық тәрбиенің негізгі тағылымдарын уағыздады.
- ▶ Ахмет Байтұрсыновтың бүкіл өмір жолындағы басты идеясы қазақ халқының ұлттық санасын ояту, тұрмыс-жағдайын жақсарту, ол үшін халықты жашай сауаттандыру, оқыту керек екенін айтып, өзінің ұлттық идеясын насихаттайды. Мағжан Жұмабаевтың ұлттық тәрбие беру туралы ой-пікірлері оның «Педагогика», «Бастауыш мектептегі ана тілі», «Бастауыш мектепте ана тілін оқыту жөні», «Сауатты бол» атты еңбектері мен поэтикалық шығармаларында баяндалған.

- ▶ **Жүсіпбек Аймауытовтың** оқушыларға ұлттық тәрбие беру туралы ой-пікірлері оның әдебиет, психология, педагогика және әдістеме салалары бойынша мұра етіп қалдырған ондаған әдеби шығармалары мен оқу құралдарында, жүздеген мақалаларында кеңінен баяндалған. Жүсіпбек тәрбие жөніндегі халықтық мұраға, оның озық жағына сүйенеді.
- ▶ **Міржақып Дулатовтың** оқушыларға ұлттық тәрбие беру туралы ой-пікірлері оның мынадай еңбектерінде баяндалған: «Есеп құралы», «Қирағат», «Оян, қазақ!», «Оқу құралы» және «Серке», «Қазақ», «Ақ жол», «Айқап», «Еңбекші қазақ» газет-журналдарындағы көптеген мақалалары. М.Дулатов халықтық тәрбиені кең насихаттап, оны мектептің оқу-тәрбие процесіне ендіру мақсатында ана тілін, оның тәрбиелік және білімділік мәнін ашуды, оқыту мен тәрбиенің ұлттық сипатта болуын, ұлттық мазмұнды оқу құралдарын шығару туралы еңбектерінің жас ұрпақты ұлттық рухта тәрбиелеуде алатын орны мен маңызы ерекше

ЭТНОС ТҮСІНІГІ ЖӘНЕ ОНЫҢ ПАЙДА БОЛУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

- ▶ Зерттеуі этнолог ғалымдардың пікірінше бүгінде Жер шарында 183 астам түрлі ұлттар мен ұлыстардың өкілдері мекендейді.
- ▶ Әлеуметтану сөздігінде этносқа мынадай анықтама береді: *этнос* (гректің «ethnos» – «тайпа», «халық» деген сөзінен шыққан) – ортақ белгілері мен тұрақты тілі, мәдени және психологиялық ерекшеліктері, ортақ салт-дәстүрлері бар белгілі территорияда тарихи қалыптасқан адамдар тобы. Этностың пайда болуына территория мен шаруашылық бірлігі әсер етеді. Даму барысында территория ортақтығы жеке белгі ретінде жойылуы да мүмкін. Этнос – белгілі бір мәдени тұтастық.

«Этнос» - шығу тегі бір халықтар;

•«Этнос» - бір-біріне ұқсас адамдар тобы;

•«Этнос» - белгілі бір қоғамдық
формациядағы адамдардың шартты түрде
топтасқан тобы;

✓ ұлт- тіл мен территориясының, экономикалық өмірдің, ұлт мәдениеті мен психикалық қалыптың ортақ бірлігіне негізделген адамдардың үлкен тобы

халық – территориясы мен тіл бірлігі, ортақ мәдениеті мен экономикалық қатынастары бар үлкен этностық топ.

✓ ру – белгілі бір атадан тараған белгілі бір туыстық байланыстары бар адамдар бірлестігі;

этнос – белгілі бір территорияда тарихи қалыптасқан, тұрақты ұрпақ жалғасы бар адамдар бірлестігі

✓ тайпа – қандас, туыстас, тіл мен территория бірлігін сақтаған топтар;

ХАЛЫҚТЫҚ ПЕДАГОГИКАДАҒЫ ЖЕТІЛГЕН ТҰЛҒА ИДЕАЛЫ.

- ▶ Көне қазақ ойшылы Жүсіп Баласағұнидің тұлға туралы тәлімінің маңызы өте зор. Оның тұлға туралы тәлімінің маңыздылығы сонда, ол тұлғаның негізгі төрт құрылымдық компоненттерін бөліп көрсетеді:
- Парасат (сөзбе-сөз сана, ақыл, ойлау қабілеті, даналық). Берілген компонент тұлғаның когнитивтік құбыласын тудыра отырып, оның танымдық, интеллектуалдық іс-әрекетімен сай келеді.
- Қанағат (сөзбе-сөз қанағаттанарлық, алғыс, өзінде бар азға да қанағат тұту, бірақ азға қанағат тұтып қалмай өз мақсатына жетуің керек, ол үшін біреудің ала жібін аттама). Ол тұлғаның рухани-адамгершілік құбыласын тудыра отырып, оның құндылық- бағыттылық іс-әрекетімен сай келеді.
- Әділет (сөзбе-сөз әділеттілік, ақиқат: адамның әлеммен, табиғатпен, қоғаммен қарым-қатынасының ең жоғарғы деңгейі). Осы жерде Я. А. Коменскийдің әділеттілікті: біреудікін алма, басқаның затын ұрлама, біреудің көңілін қалдырма. Ол тұлғаның әлеуметтік-нормативтік құбыласын тудыра отырып, оны коммуникативті реттеу іс-әрекетімен сәйкестендіреді.
- Дәулет (сөзбе-сөз молшылық, жетістік, материалды байлықты білдіреді, әрине бұл жерде бірінші және негізгі байлық психикалық және физиологиялық денсаулықты білдіреді). Бұл құрылымдық компонент тұлғаның психо-физиологиялық құбыласын тудыра отырып, оның эстетикалық, дене және тәжірибелік іс-әрекетімен сай келеді.

► **Халықтық тәрбие құралдары және оның факторлары.**

- **Дәстүр** – бір ұрпақтан екінші ұрпаққа аусып отыратын қоғам өмірінің дамуына сәйкес өзгеріп, кейбіреулері жаңа мазмұн алып, әрмен қарай дамитын халықтың қоғамдық-тарихи өмірінде қалыптасқан құбылыс.
- **Салт** – адам өмірінің күнделікті тіршілігінде (отбасынан бастап, қоғамдық өмірдегі қатынаста) жиі қолданылатын мінез-құлық, қарым-қатынас ережелері мен жол-жора, рәсім заңдар жиынтығы.
- **Жол-жоралғылар** - әдет-ғұрыптың бөлшектері, сонан келіп салт пен дәстүр тоғысып, туындайды.
- Ұлттық салт-дәстүрлер негізгі сипатына қарай ерекшеленеді:
- а) ұрпақтан ұрпаққа жалғасады;
- ә) өмірдің заңды ырғақты құбылыстарымен: уақыт, тарих көшіне сай қалыптасады;
- б) ұжымдық, символдық іс-қимыл, қоғамдық қарым-қатынастың құралы.

ҚАЗАҚ ХАЛҚЫНЫҢ АУЫЗЕКТІ ШЫҒАРМАШЫЛЫҒЫ

Халық ауыз әдебиеті үлгілерінің ішінде **ертегілер** баланы қызықтырады, қиялын дамытады, сөзді тыңдай білуге үйретеді, оның адами ізгілік қасиеттерін тәрбиелейді, тілін ширатып, жан дүниесін, мінез-құлқын қалыптастырады.

► Халық баланың тілін ширату үшін оған сөз үйретіп, дүниетанымын дамыту мақсатында **жаңылтпаштар** ойлап шығарған. Халық ауыз әдебиеті үлгілерінің ішіндегі **бесік жыры, тұсау кесу жыры** - жеке тұлғаны тәрбиелеп қалыптастырудың қуатты құралдары. Соның ішінде, тұрмыс-салт әуендерімен айтылатын бесік жырының мәні зор. Ал, **батырлар жырлары** жақсылық пен жамандықты, мейірімділік пен зұлымдықты көз алдына елестетіп, ой-өрісін дамытады. **Аңыз әңгімелер** жеке тұлғаны пыншылдыққа, бауырмалдыққа, елін сүйіп, еңбек етуге, зұлымдықпен күресе білуге үйретеді, келер ұрпақтың наным-сенімін, арман-қиялын арттырады. Сөз зергерлерінің аузынан шыққан **мақал-мәтелдерді** үлгі етіп, жеке тұлғаны тәрбиелеуде пайдалану дәстүрге айналған. **Жұмбақ** баланың ойын, қиялын шарықтатып, қисындық пайымдау қабілетін дамытады, оны тапқырлыққа баулиды.

- ▶ Халық ауыз әдебиеті үлгілерінің тағы бір түрі – **санамақтар**. Санамақтарды халық негізінен жас балаға сан үйрету үшін шығарған.
- ▶ Тәрбиеленушілердің тұлғасын қалыптастырып, тәрбиелеуде қазақ халқының **айтыс өнерінің** орны ерекше. «Айтыс» – қазақтың төл сөзі. Айтыс шешендік сөзбен де, өзара күй тартысу арқылы да, кезектесіп айтылған суырып салма өлең мен де болуы мүмкін.
- ▶ **Шешендік сөздер** – ел құралып, халық қалыптаса бастағаннан бері халықтың өнеге тұтып, өмір тәжірбиесіне пайдаланып келе жатқан жалындап өскен өткір ойшылдарың аузынан шыққан дуалы, өнегелі, қисынды, қасиетті сөздер.

- Қазақ халқының ежелгі салт-дәстүрінің бірі – **бата-тілек білдіру**. Кейінгі ұрпағына ықылас білдірген, ақ ниетпен бата беріп, тілек тілеуді дәстүрге айналдырған. Баланың жеке тұлға ретінде қалыптасуына, оның тәрбиесіне ықпал ететін салт-дәстүрдің тағы бір түрі – **ырым-тыйым сөздер**. Ырым-тыйым сөздер жеке тұлғаны жамандықтан сақтандырып, жақсылыққа жетелейді. Жырдың үлгі өнеге, өсиет, насихат ретінде айтылатын түрі – **терме** деп аталынады. термеде жырау өмір тәжірибесінен алынған философиялық ой-шешімдерін айтады:

► Баланы нәресте шағынан бастап адалдыққа, бағылдыққа, елін, жерін, тілін сүйе білуге, отаншылдыққа, адамгершілікке, мейірімділікке, еңбек етуге тәрбиелеудің құралы - ұлттық ойындар.

- **Аударыспақ** – ер азаматтың атқа шауып, күш сынасуындағы артықшылығын (күштілігін, ептілігін) көрсететін халықтық ойын.
- **Найзаласу, жамбы ату** – ер жігіттің күш қуатын арттырып, ептілігін мен мергендігін қалыптастырады. Әсіресе ат үстінде найзаласу жарысы асқан шеберлікпен балуандықты қажет етеді.
- **Қыз қуу** – жігіттің жігерлігін, бағылдығын, апта бектігін еңбегі мен өнер сынайтын дәстүрлік өнер. Баяғы заманда қызға үйленбек болған жігіттің бағылдығы мен күші ептілігі сыналып сыннан мүдірмей өткен жігітке «енді қызды қуып жетсең, қалыңдығын болады» деген талап қойылады.
- **Ақсүйек** - бағдарлық сезімді дамыту үшін, денені шынықтыру үшін шығарылған ұлттық ойын. Айлы түнде ойналады.
- **Көкпар** - шынықтыру тәрбиесінің ұлттық мәйегінің бірі. Көкпардың мара көкпар, дода көкпар, т.б. түрлері бар. Мәреден сөреге дейін алдырмай барып, мәреге көкпарды қайтып алып келген жігіт жеңіске жетеді.
- **Тоғызқұмалақ** - ойлау жүйесін дамытатын ұлттық ойын. Ойын үшін арнайы тақта жасалынады. **Алтыбақан** - қазақ халқының дене шынықтырып, көңіл көтеруі үшін шығарған ұлттық ойыны.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» заңы, 2007ж., өзгерістер мен толықтырулар енгізілген 01.01.2019ж.
2. Қоянбаев Ж.Б., Қоянбаев Р.М. Педагогика — Алматы, 2016.
3. Әбілова З. Этнопедагогика: оқу құралы. Алматы: Қазақ Әлем Тілдер Университеті, 2017. – 230 б.
4. Жарықбаев Қ.Б., Наурызбаев Ж. Қазақтың ұлттық тәлім – тәрбие ағауларының түсіндірме сөздігі. Алматы., 2010
5. Калиев С. Қазақ этнопедагогикасының теориялық негіздері мен тарихы. Алматы., 2015
6. Қалиев С., Молдабеков Ж., Иманбекова Б. Этнопедагогика. Астана: Фолиант, 2016.
7. Кенжеахметұлы С. Қазақтың салт, дәстүрлері мен әдет-ғұрыптары. – Алматы, 2014.
8. Табылды Ә. Қазақ этнопедагогикасын оқыту әдістемесі әдістемелік оқу құралы. Алматы: ҚазНУ баспасы, 2015.